

## פעילות לנוער: הקרן למודרי אשראי

הפעילות מיועדת לתנועות נוער או לתלמידי בי"ס תיכון.

הרבה סיגל אשר

### מבוא:

אנשים שנמצאים בחובות או שהיו בחובות בתקופה האחרונה עומדים בפני קשיים שונים בנוסף לחובותיהם. אחד הקשיים הוא חוסר האפשרות לקבל הלוואות מהבנקים בגלל דירוג אשראי נמוך (דירוג אשראי הוא ציון הניתן לאנשים פרטיים, לחברות ולמדינות ומגדיר את יכולתם לפרוע הלוואות. מתוך ויקיפדיה). יש שפונים בצר להם לבקש הלוואות בשוק האפור (הלוואות לא מוסדרות), דבר שמקל עליהם בטווח המייד, אבל מהר מאוד הופך לעול כבד מאוד, שגורם לחובותיהם לגדול ולמצוקתם להעמיק.

הקרן למודרי אשראי, שאמורה לקום ביוני 2022, מיועדת לתת אשראי לאנשים שאינם יכולים לקבל הלוואות דרך הבנקים. הקרן, שכבר ב-2016 הוחלט להקימה, עדיין לא הוקמה. היא אמורה לפעול בערבות המדינה ולתת הלוואות בריבית נמוכה או ללא ריבית. נכון לעכשיו תקציב הקרן הוא 50 מיליון ₪.

### מטרות:

1. להבין חלק ממצוקותיהם של אנשים השרויים בחובות לנוכח התנהלות המערכת הבנקאית.
2. לעורר אחריות חברתית סביב פתרונות מוצעים ובפרט לקרן למודרי אשראי.

### מהלך הפעילות:

1. להתחלק לצוותים, כל צוות מקבל כרטיסיה (נספח 1) ומקיים דיון, אחר כך חוזרים למליאה.
2. שיחה במליאה: אתם מנהלים של בנק. אתם רוצים שיחשבו שאתם טובים בתפקידכם, מצליחים ומקבלים החלטות הנובעות משיקולים טובים. במצב זה, את מי תרצו לעודד לקחת הלוואה באמצעות מתן ריבית נמוכה? למי יותר מסוכן לתת הלוואה? (משלבים את מסקנות הצוותים השונים תוך שיחה על הצדקה מוסרית להלוואה מול סיכון)
3. להסביר: אנשים שחיים בעוני משלמים ריבית גבוהה, כי מתן הלוואה הוא עסק, והסיכון שבמתן הלוואות לאנשים החיים בעוני הוא גדול יותר. המדינה נתנה "דירוג אשראי" כדי לקבוע במי "כדאי" להשקיע. דירוג אשראי הוא ציון הניתן לאנשים פרטיים (גם לחברות ולמדינות) ומגדיר את יכולתם לפרוע הלוואות (ויקיפדיה). אנשים שנמצאים בחובות או שהיו בחובות מתקשים לקבל הלוואות מהבנקים. נסו להעלות רעיונות לפתרונות אפשריים.

4. לספר על מוחמד ינוס ועל בנק גרמין (נספח 2). אם הפעילות לא מתקיימת בשבת, אפשר לצפות בסרטון על קרן קורת (קישור בנספח 2).
5. היוזמות האלה מצויינות, אולם הן אינן יוזמות ממשלתיות. חישבו: מהם היתרונות ומהם החסרונות ביוזמות ובפעילויות ממשלתיות?
6. לספר על הקרן למודרי אשראי (נספח 3). לשאול: כיצד היא אמורה לתת מענה לצורך?
7. משחק תפקידים: מועצת הקרן למודרי אשראי דנה בבקשות של לווים ולוות פוטנציאליים (דוגמאות בנספח 4). מתחלקים לתפקידים: לווים / לוות, מועצת הקרן. מבקשי/ות ההלוואה מעלים/ות נימוקים לבקשות, מועצת הקרן שואלת שאלות ומחליטה האם לאשר את ההלוואה ובאלו תנאים.

## נספח 1:

להדפיס כמספר הצוותים.

אתם מנהלי מחלקת הלוואות בבנק. באים אליכם שני אנשים בבקשת הלוואה:  
האחד עשיר והאחר עני. באלו תנאים תיתנו להם הלוואות, אם בכלל? האם תתנו לשניהם  
הלוואה ללא ריבית, ואולי תתנו לשניהם הלוואה באותה ריבית,  
או שתיתנו לאחד הלוואה עם ריבית ולשני הלוואה ללא ריבית?

## נספח 2: מוחמד ינוס ובנק גרמין

מוחמד ינוס (נולד ב-1940), גדל בבנגלדש כבן השלישי במשפחה של 14 ילדים. לאחר לימודי  
כלכלה בארה"ב, שהתאפשרו בעקבות מלגה שקיבל, הוא חזר לבנגלדש, מונה לראש החוג לכלכלה  
ולימד באוניברסיטה. הוא מכונה "הבנקאי של העניים". בשנת 1974, כאשר סייר עם סטודנטים  
לכלכלה, הם פגשו באחד הכפרים את סופייה בגום, אישה צעירה שיצרה שרפרי במבוק למכירה.  
היא סיפרה להם כיצד לוותה מעט כסף על מנת לקנות את חומרי הגלם בריבית גבוהה, אבל אחרי  
החזר ההלוואה כמעט ולא נשאר לה רווח. הסטודנטים הבינו שאילו היה מתאפשר לה ללוות את  
הכסף בריבית סבירה יותר, היא היתה יכולה להתפרנס מעבודת ידה. בעקבות המפגש הזה פרופ'  
ינוס התחיל להלוות סכומי כסף קטנים (כ-17 ליש"ט) לאנשים שניהלו עסקים זעירים על מנת  
לפתח את העסק.

בשנת 1983 הקים פרופ' ינוס בבנגלדש את בנק גרמין (Grameen). הבנק מעניק מיקרו אשראי,  
כלומר הלוואות בסכומים קטנים לאנשים שאינם יכולים לקבל הלוואות מבנקים גדולים.

בשנת 2006 זכה ינוס בפרס נובל לשלום על פעולותיו למיגור העוני. הבנק מעניק הלוואות לכ-2.1  
מיליון איש בכ-37,000 כפרים ומעסיק לשם כך כ-12,500 עובדים ב-1,084 סניפים ברחבי  
בנגלדש. 94% מההלוואות ניתנות לנשים ולמעלה מ-98% מההלוואות משולמות חזרה לבנק על  
ידי הלואים (שיעור גבוה אף מהשיעור הממוצע בבנקים מערביים "רגילים"). בעקבות הניסיון הזה  
הועתקה שיטת המיקרו אשראי למדינות נוספות.

בישראל, למשל, הוקמה בשנת 1994 קרן קורת, קרן סיוע לעסקים קטנים בישראל. הקרן הוקמה  
ע"י גורמי פילנתרופיה מארה"ב, והיא פועלת ללא סיוע ממשלתי. צפו בסרטון על [קרן קורת](#).

### נספח 3: הקרן למודרי אשראי

הקרן למודרי אשראי, שאמורה לקום ביוני 2022, היא קרן שמטרתה לתת אשראי לאנשים שאינם יכולים לקבל הלוואות דרך הבנקים בגלל חובות שצברו עקב מצבם הכלכלי. כבר בשנת 2016 הוחלט על הקמת הקרן, שתפעל בערבות המדינה ותיתן הלוואות ללא ריבית או בריבית נמוכה, אולם היא עדיין לא הוקמה. כרגע תקציב הקרן עומד על 50 מיליון ₪, אולם יו"ר ועדת הכלכלה, ח"כ מיכאל ביטון ("כחול לבן"), דרש להגדיל את תקציב הקרן.

**נספח 4: מבקשי/ות הלוואה**

א. את מעוניינת ללוות כסף כדי להקים עסק קטן של בניית אתרים. את זקוקה למחשב טוב ולחיבור לאינטרנט. הבנקים לא מוכנים להלוות לך כסף בגלל חוב שיש לך. את פונה לבקש הלוואה מהקרן למודרי אשראי. מהם טיעוניך?

ב. מזל טוב! התינוק השלישי שלכם נולד, והבית צפוף מדי. לשמחתכם יש אפשרות להוסיף חדר לדירתכם. מכיוון שסיימת הליך פשיטת רגל לפני מספר חודשים, הבנקים מסרבים לאשר לך הלוואה. אתה פונה לבקש הלוואה מהקרן למודרי אשראי. מהם טיעוניך?

ג. את עושה תיקוני תפירה בבית. את רוצה לפתח את הפעילות ולשכור חדר קטן, שבו יהיה לך יותר מקום לעבוד. את פונה לבקש הלוואה מהקרן למודרי אשראי. מהם טיעוניך?

ד. בנך מתחתן ואתה רוצה לעזור לו. הבנקים לא נותנים לך אשראי. אתה פונה לבקש הלוואה מהקרן למודרי אשראי. מהם טיעוניך?

ה. כבר שנים שהשיניים שלך במצב גרוע. הלכת לרופאים, והם בנו לך תוכנית טיפולים, אלא שהטיפולים יקרים מאוד, ואין לך אפשרות לשלם עבורם מהכנסתך מקצבת זקנה. את פונה לבקש הלוואה מהקרן למודרי אשראי. מהם טיעוניך?

ו. אתה עובד בהפצת סחורות ברכב הפרטי. הרכב התקלקל ועליך לתקן אותו, אחרת לא תוכל להמשיך לעבוד. אלא שסכום התיקון גבוה ביחס למשכורתך. בגלל חובות, הבנק מסרב לאשר לך הלוואה. אתה פונה לבקש הלוואה מהקרן למודרי אשראי. מהם טיעוניך?

ז. לפני שבוע לקחת הלוואה של 5,000 ₪ בשוק האפור, וכעת דורשים ממך 7,000 ₪, ועוד 2,000 ₪ יתווספו בכל שבוע, עד שתחזיר את החוב. פנית לבקש 7,000 ₪ מהקרן למודרי אשראי כדי לצאת מההלוואה שלקחת בשוק האפור. מהם טיעוניך?